

Právní režim ochrany dřevin podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

JUDr. Eva Kášová, Ph.D.

I. Úvod do problematiky

Široké téma ochrany dřevin můžeme pojmut buď z pohledu práva veřejného, nebo z pohledu práva soukromého¹⁾. Právní základ ochrany dřevin nalezneme v normách práva veřejného. Právě normami práva veřejného se budeme níže zabývat. Postupně se budeme věnovat vybraným otázkám, a to členění ochrany dřevin podle norem práva veřejného, obecné ochrany dřevin zakotvené v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně přírody“ nebo „ZoOPK“), tj. krátce ochraně lesních porostů. Podrobněji pak ochraně dřevin rostoucích mimo les a principům, na kterých je tato ochrana založena (princip ochrany, princip péče, princip povolovací, princip ozna-

movací, princip reparace a princip náhradní výsadby), problematice plantáží rychle rostoucích dřevin, úpravě ochrany dřevin rostoucích mimo les v obecně závazných vyhláškách obcí a vztahem zákona o ochraně přírody a dalších zákonů.

Ochranu dřevin lze podle norem veřejného práva v závislosti na právním režimu pozemků, na nichž dřeviny rostou, dělit podle členění používaného M. Damohorským²⁾ na:

- (i) **ochranu dřevin rostoucích v lese.** Právní režim ochrany dřevin rostoucích v lese, resp. lesních porostů, je upraven v zákoně

1) Např. Kášová, E.: *Právní povaha rostliny v platném právu a některá specifika rostlin jako předmětu.* in *Soudce*, 2008, roč. 10, č. 10, s. 35-39, nebo Kášová, E.: *Sousedská práva a ochrana rostlinstva.* *Právo – Časopis pro právní teorii a praxi*, 2008, ročník 2008, č. 4, s. 49-65.

2) Damohorský, M.: *Platná právní úprava ochrany dřevin a nakládání s nimi v České republice.* *Strom pro život - život pro strom V/ Ochrana stromů při stavební činnosti, Sborník příspěvků z Národní arboristické konference a 5. mistrovství ČR ve stromolezectví, 24.-26.srpna 2005 v Plzni, vydala Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, občanské sdružení, Praha 2005, s. 21.*

č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů o lesích (zákon o lesích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o lesích“ nebo „ZoL“) a v zákoně č. 149/2003 Sb., o uvádění do oběhu reprodukčního materiálu lesních dřevin lesnický významných druhů a umělých kříženců, určeného k obnově lesa a k zalesňování, a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin), ve znění pozdějších předpisů a současně v zákoně o ochraně přírody.

- (ii) **Ochranu dřevin rostoucích mimo les.** Právní režim obecné ochrany dřevin rostoucích mimo les je upraven v zákoně o ochraně přírody.
- (iii) **Speciální (zvláštní) právní režim ochrany,** a to ochranu dřevin ve zvláště chráněných územích a v přírodních parcích, ochranu památných stromů, ochranu zvláště chráněných rostlin – dřevin a ochranu dřevin jako součástí významných krajinných prvků a územních systémů ekologické stability. Právní režim speciální ochrany dřevin je obsažen rovněž v zákoně o ochraně přírody.

Ochranu dřevin je tedy upravena především v zákoně o ochraně přírody a v zákoně o lesích. K ochraně

dřevin však slouží také ustanovení zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „stavební zákon“). Ustanovení § 4 odst. 2 stavebního zákona vyžaduje, aby **orgány územního plánování a stavební úřady postupovaly ve vzájemné součinnosti s dotčenými orgány chránícími veřejné zájmy podle zvláštních právních předpisů.** Mezi tyto předpisy patří například také zákon o ochraně přírody a zákon o lesích.

Dotčené orgány pro vydání rozhodnutí podle stavebního zákona vydávají závazná stanoviska na základě zvláštních právních předpisů. Tato stanoviska nejsou samostatným rozhodnutím ve správním řízení, pokud nestanoví zvláštní právní předpisy jinak. Pro postupy podle stavebního zákona, které nejsou správním řízením, pak dotčené orgány vydávají stanoviska, která rovněž nejsou samostatným rozhodnutím ve správním řízení, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak. Stanoviska jsou závazným podkladem pro politiku územního rozvoje a pro opatření obecné povahy.

Závazná stanoviska dotčených orgánů pro potřeby správních řízení podle stavebního zákona a stanoviska dotčených orgánů, která jsou závazným podkladem pro potřeby jiných postupů podle stavebního

zákona, uplatňují dotčené orgány podle zvláštních právních předpisů a podle tohoto zákona. Ochrana dřevin je obsažena také v prováděcích vyhláškách³⁾.

Z právních předpisů, které obsahují ustanovení sloužící k ochraně dřevin lze ještě zmínit **zákon č. 133/1985 Sb.,** o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, v jehož ustanovení § 5 odst. 2 a v § 17 odst. 3 písm. f) **je stanoven právníkům a fyzickým osobám zákaz provádět vypalování porostů.**

II. Ochrana dřevin rostoucích v lese podle zákona o ochraně přírody

Jak bylo výše zmíněno, je ochrana lesa také předmětem úpravy zákona o ochraně přírody. Podle § 2 odst. 2 písm. f) zákona o ochraně přírody se ochrana přírody a krajiny zajišťuje také **účastí na tvorbě a schvalování lesních hospodářských plánů s cí-**

lem zajistit ekologicky vhodné lesní hospodaření. V § 3 odst. 1 písm. a) a písm. b) zákona o ochraně přírody jsou všechny lesy chráněny v rámci územního systému ekologické stability krajiny a jako významné krajinné prvky. Les může být také chráněn ve smyslu § 3 odst. 1 písm. f) zákona č. o ochraně přírody jako zvláště chráněná část přírody vyhlášená ke zvláštní ochraně státním orgánem podle části třetí nebo čtvrté tohoto zákona. Podle § 4 odst. 3 zákona o ochraně přírody je závazné stanovisko orgánu ochrany přírody také nezbytné ke schválení lesních hospodářských plánů a lesních hospodářských osnov, k odlesňování a zalesňování pozemků nad 0,5 ha a k výstavbě lesních cest a svážnic a lesních melioračních systémů. K pěstebním a těžebním zásahům v lesích prováděným v souladu s lesním hospodářským plánem a při nahodilé těžbě se závazné stanovisko orgánu ochrany přírody nevyžaduje.

Ustanovením § 14 zákona o ochraně přírody jsou lesy chráněny jako součást některého ze zvláště chráněných území. Ochrana lesa jakožto významného krajinného prvku vychází z předpokladu, že všechny lesy jsou ze zákona významnými krajinnými prvky, přičemž pro potřeby zákona o ochraně přírody je nutné hodnotit les jako celý ekosystém a ne z pohledu poněkud nevyhovující

3) V ustanovení § 5 písm. d) vyhlášky Ministerstva pro místní rozvoj č. 526/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení stavebního zákona ve věcech stavebního řádu, je také uvedeno, že podmínkami stavebního povolení jsou podmínky pro provedení stavby především ochrany zeleně nebo jejího přemístění. Podle § 16 odst. 2 písm. f) citované vyhlášky platí, že rozhodnutí o povolení odstranění stavby, terénních úprav a zařízení obsahuje podmínky, kterými se podle potřeby zajistí vysazení zeleně.

definice lesa⁴⁾ podle zákona o lesích. Podle části čtvrté zákona o ochraně přírody je les chráněn v rámci ochrany soustavy NATURA 2000, jednak jako přírodní stanoviště v evropsky významných lokalitách, jednak jako přírodní stanoviště určitých druhů

4) V podrobnostech k problematice definice pojmu lesa viz: Flora, M.: Několik poznámek k pojmu „les“ podle § 2, písm. a) lesního zákona. Lesnická práce 3/2001, z něhož lze citovat: „Lesem se podle § 2, písm. a) LesZ rozumí „lesní porosty s jejich prostředím a pozemky určené k plnění funkcí lesa“. Již na první pohled zaujme, že pojem „les“ zahrnuje i „prostředí lesních porostů“. Ačkoliv se v lesním zákoně nedozvíme nic bližšího o tom, co všechno se „prostředím lesních porostů“ míní, resp. z čeho se takové „prostředí lesních porostů“ skládá, nelze se vyhnout analogii iuris a nevyložit zmíněný pojem pomocí pojmu „životní prostředí“, kterým se ve smyslu § 2 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, rozumí „vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie“. „Prostředím lesních porostů“ by pak mělo být přinejmenším vše, co vytváří přirozené podmínky existence porostu včetně jmenovaných hmotných složek. To je závěr patrně zcela správný z hlediska lesnické fytoecologie či ekologie, ovšem neudržitelný z hlediska práva. Důvodem takto kategorického tvrzení je zejména skutečnost, že lesní zákon na mnoha místech pracuje s jiným klíčovým pojmem, s pojmem „vlastník lesa“ (za kterého je pro účely LesZ ve smyslu jeho § 58, odst. 1 považován i „nájemce lesa“ či „podnájemce lesa“), jehož obsah není blíže specifikován, takže nezbyvá, než jej (opět per analogiam iuris) naplnit pomocí ustanovení jiných předpisů vymezujících vlastníka a vlast-

ptáků v ptačích oblastech. Významná je také ochrana lesa v rámci přírodních parků a přechodně chráněných ploch jako součásti ochrany krajinného rázu, ochrana lesa jako stanoviště určitých druhů ptáků v rámci druhové ochrany a ochrana

nické právo (zejména § 123 a násl. občanského zákoníku) a výkladem obsahu pojmu „les“. Pokud by pak „prostředí lesních porostů“ tvořené ovzduším, vodou, půdou, organismy etc. bylo označeno za součást lesa jako právního pojmu, museli bychom připustit, že předmětem vlastnického práva vlastníka lesa jsou mimo jiné též zmíněné ovzduší či podzemní voda. Považovat však tyto pradávňé „rei omnium communes“, tedy věci všem lidem společné, za možný předmět vlastnického práva a tedy i vlastnických dispozic, je myšlenka v českém právu velmi revoluční, s níž dosavadní veřejnoprávní úprava nakládání s ovzduším či vodou (srov. zákon č. 309/1991 Sb., o ochraně ovzduší před znečišťujícími látkami, či zákon č. 138/1973 Sb., o vodách, oba v platném znění) ani právo soukromé (předmětem občanskoprávních vztahů ve smyslu § 118 občanského zákoníku mohou být pouze věci, byty, nebytové prostory a pokud to jejich povaha připouští, též práva nebo jiné majetkové hodnoty) vůbec nepočítá, i když by její prosazení v některých případech mohlo přinést prospěch nejen vlastníkům lesa, ale snad i lesu samotnému⁴⁾. Proto je zařazení „prostředí lesních porostů“ do právního pojmu „les“ krajně problematickým počinem, čehož si je patrně vědom i autor nejpreciznějšího komentáře k zákonu č. 289/1995 Sb., který u nás byl dosud publikován, Jiří Staněk, když k § 2 zákona uvádí, že les je vymezen „jako spojení lesních porostů a pozemků určených k plnění funkcí lesa“, aniž by „prostředí lesních porostů“ věnoval sebemenší zmínku!“.

lesa jako areálu rozšíření, lovu potrav, rozmnožování, hnízdění, zimování, tahových zastávek, pelichání atp. v rámci vyhlášených ptačích oblastí, coby součásti soustavy NATURA 2000.

Na úseku ochrany lesů vykonávají státní správu orgány státní správy lesů, tj. obecní úřady obcí s rozšířenou působností, kraje a Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí. V lesích vojenských, které jsou v působnosti Ministerstva obrany, vykonává v rozsahu působnosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností a krajského úřadu státní správu lesů Vojenský lesní úřad. Vedoucího Vojenského lesního úřadu jmenuje a odvolává ministr zemědělství na návrh ministra obrany. **Působnost se však, jak bylo výše uvedeno, dělí mezi dvě ministerstva⁵⁾**, a to Ministerstvo zemědělství, které je ústředním orgánem státní správy lesů s výjimkou území národních parků, a Ministerstvo životního prostředí, které spravuje pouze určitou část lesů o rozloze asi 1% území České republiky, a to lesy v národních parcích.

5) Damohorský, M.: Aktuální otázky lesního práva. in Sborník z mezinárodní česko-polsko-slovenské konference Kašperské Hory 2005, Právní úprava ochrany lesa, Procesní právo ochrany životního prostředí, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha 2005, s. 41 a násl.

Česká inspekce životního prostředí je kontrolním orgánem na úseku ochrany lesů a je podřízena Ministerstvu životního prostředí, nikoli Ministerstvu zemědělství, které vykonává státní správu naprosté většiny lesů. Zákon o ochraně přírody pak stanoví speciální ochranu dřevin rostoucích na lesních pozemcích jako ochranu památných stromů v § 46. Vzhledem k významu lesa jako složky životního prostředí a nutnosti zajistit jeho komplexní ochranu se domnívám, že *de lege ferenda* by bylo logické a ekonomické svěřit státní správu na úseku ochrany lesa opět do působnosti jediného ústředního orgánu státní správy (nejspíše Ministerstva životního prostředí), jak tomu bylo do roku 1995.

III. Ochrana dřevin rostoucích mimo les podle zákona o ochraně přírody

Obecná ochrana dřevin rostoucích mimo les je upravena v § 7 zákona o ochraně přírody. Ustanovení § 3 písm. h) zákona o ochraně přírody obsahuje následující definici pojmu **dřeviny rostoucí mimo les: stromy nebo keře rostoucí jednotlivě i ve skupinách ve volné krajině i v sídelních útvech na pozemcích mimo lesní půdní fond**. Pojem lesní půdní fond byl nahrazen novým

pojmem les obsaženým v zákoně o lesích, a proto je nutné v souladu se zásadou *lex posteriori derogat priori* z tohoto nového pojmu, resp. nové definice pojmu, vycházet⁶⁾ a používat **pojmem les** tak, jak je definován v § 2 písm. a) zákona o lesích, tedy jako **lesní porosty s jejich prostředím a pozemky určené k plnění funkcí lesa**. Mezi dřeviny rostoucí mimo les řadíme remízky, keře, keřové porosty, stromy rostoucí jednotlivě i ve skupinách, ve stromořadích, sadech, břehové porosty toků a vodních nádrží, dřevinný doprovod komunikací včetně stromů ovocných⁷⁾. Speciální péče je věnována dřevinám v botanických zahradách⁸⁾ a arboretech⁹⁾.

Pokud se jedná o pojem **dřeviny rostoucí ve skupinách**, zabýval se jeho výkladem Městský soud v Praze ve svém rozsudku ze dne 23. 9. 2005, č.j. 4 Ca 5/2005-33¹⁰⁾. Podle výkladu uvedeného soudu jde o skupinu dřevin i v případě, kdy stromy rostou osamoceně a tvoří souvislejší

6) Sdělení odboru legislativního MŽP ČR č. 9, Věstník MŽP ČR 3/1996.

7) Madar, Z., Pfeffer, A.: *Životní prostředí*. Orbis, Praha 1973. Kavka, B., Šindelářová, J.: *Funkce zeleně v životním prostředí*. SZN, Praha 1978, s. 84 a násl.

8) Nejstarší botanickou zahradou na světě je botanická zahrada v Padově v Itálii. Byla založena již v roce 1545.

9) Arboretum je botanická zahrada stromů a keřů, živá sbírka dřevin.

10) ASPI

útvary, postačí, že jde o více pospolu rostoucích dřevin.

Právní úprava ochrany dřevin rostoucích mimo les je založena na šesti základních principech obsažených v § 7 až 9 zákona o ochraně přírody. **Jsou to princip ochrany, princip péče, princip povolovací, princip oznamovací, princip reparace a princip náhradní výsadby.**

III.I. Princip ochrany

Obecně jsou dřeviny podle § 7 odst. 1 zákona o ochraně přírody **chráněny před poškozováním a ničením**, tyto činnosti jsou proto zakázány. Ustanovení § 7 odst. 1 zákona o ochraně přírody obsahuje **obecnou ochranu dřevin rostoucích mimo les**. Z této obecné ochrany jsou vyňaty dřeviny, na něž se vztahuje **přísnější ochrana**, tj. ochrana, která je poskytovaná **památným stromům** podle § 46 zákona o ochraně přírody, **zvláště chráněným rostlinám** podle § 48 zákona o ochraně přírody nebo **ochrana podle zvláštních předpisů**¹¹⁾.

I tehdy, kdy jsou dřeviny vyjmuty z režimu podle § 7 odst. 1 zákona o ochraně přírody je však v případě

11) Jedním z nich je např. zákon o lesích, v minulosti sem patřil i zákon č. 61/1964 Sb., o rozvoji rostlinné výroby a prováděcí vyhláška k tomuto zákonu (vyhláška č. 62/1964 Sb.).

jejich kácení nutno postupovat podle § 8 zákona o ochraně přírody vztahujícího se k institutu kácení dřevin, neboť z tohoto režimu dřeviny vyňaty nejsou¹²⁾. Režim kácení dřevin se vztahuje také na ovocné dřeviny. **Poškozováním a ničením dřevin rostoucích mimo les** rozumíme podle definice obsažené v § 8 odst. 1 vyhlášky Ministerstva životního prostředí České republiky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „prováděcí vyhláška“), takový nedovolený zásah, který způsobí podstatné a trvalé snížení jejich ekologických a estetických funkcí nebo bezprostředně či následně způsobí jejich odumření.

To znamená, že **jako poškození dřeviny lze posoudit jen takový zásah, který trvale a podstatným způsobem ovlivní její funkce**¹³⁾. Jak uvádí J. Jelínková¹⁴⁾, v praxi se také objevují názory, že zákaz poškozovat dřeviny se nevztahuje na ty dřeviny, jež lze v souladu s § 8 odst. 3 zákona o ochraně přírody kácet bez povolení, a dále na dřeviny, ohledně

12) Miko, L. a kol.: *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. C.H. Beck, Praha 2005, s. 116.

13) Tamtéž.

14) Jelínková, J.: *Ochrana dřevin před poškozováním - nástin některých právně sporných otázek*. časopis *ÉKOLOGIE A PRÁVO* 1/2006, Praha 2006, s. 7 a násl.

nichž již bylo vydáno pravomocné rozhodnutí o povolení ke kácení. J. Jelínková v obou případech zastává názor opačný, s nímž nelze nesouhlasit. Ustanovení § 7 odst. 1 zákona o ochraně přírody totiž slouží k obecné ochraně dřevin, vztahuje se tedy na všechny dřeviny bez rozdílu.

Je tedy možno uložit pokutu za poškození dřeviny i v případě, že je pravomocně rozhodnuto o povolení ke kácení, protože je sice povoleno dřevinu skácet. Nelze z toho však dovodit, že by současně bylo povoleno dřevinu poškodit, neboť **institut povolení poškození dřeviny vůbec náš právní řád nezná**, toto by bylo v rozporu s ochranou dřevin a životního prostředí vůbec a bylo by absurdní takovou možnost vůbec z právní úpravy dovozovat. Je nutno si uvědomit, že dřevina je součástí živé přírody. Pravomocným povolením ke kácení získá žadatel právo dřevinu pokácet, nikoli však právo ji jakýmkoli způsobem před pokácením poškozovat. V případě poškození takové dřeviny je tedy možno uložit pokutu.

V souvislosti s poškozováním dřevin se často spojuje také problematika **poškození dřevin v důsledku jejich ořezu**¹⁵⁾. Žadatelé, respektive

15) Jelínková, J.: *Některé problémy organizačního zajištění ochrany životního prostředí v ČR očima právníka České inspekce životního prostředí*. *Ekologie a právo*, ročník 2., 4/2005, s. 10.

neúspěšní žadatelé, o povolení kácení dřevin, pokud dřeviny nepokácí vůbec bez povolení, totiž v některých případech provedou, popřípadě nechají provést, nedůvodný ořez dřeviny neodborně a v takovém rozsahu, že to má za následek uhynutí dřeviny. Další v praxi sporný názor uváděný J. Jelínkovou¹⁶⁾ se týká právě těchto případů, kdy je orgánem ochrany přírody vydáno rozhodnutí, nazvané povolením, dovolením či souhlasem, stanoviskem, atp. k ořezu dřevin. **Ořez dřevin je tedy možné provádět bez povolení orgánu ochrany přírody**¹⁷⁾. Zajímavé je, jak se s danou problematikou vypořádaly jednotlivé městské úřady obcí na svých internetových stránkách, např. Příbram a Bruntál¹⁸⁾, kde je správně uvedeno, že ořez dřevin nepodléhá povolení, naproti tomu Horní Maršov nazývá formulář k žádosti podle § 8 odst. 3 zákona o ochraně přírody takto: Žádost o povolení skácení (ořezu) dřevin rostoucích mimo les (podle zákona o ochraně přírody)¹⁹⁾.

16) Jelínková, J.: *Ochrana nelesní zeleně z pohledu právní praxe*. článek ze dne 1. 5. 2003, www.konjuktura.cz

17) Stanovisko MŽP č.j. 410/1610/69 k ořezávání dřevin rostoucích mimo les, Soubor stanovisek k zákonu o ochraně přírody a krajiny v letech 1992-2005, MŽP, edice Planeta, ročník XII, číslo 7/2005, s. 22

18) www.pribram-city.cz, www.mubruntal.cz

19) www.hornimmarsov.cz

Ořez jako zásah do integrity dřeviny by měl být prováděn vždy v souladu s § 7 odst. 1 a 2 zákona o ochraně přírody neměl by tedy dřevinu poškozovat, naopak měl by být prováděn ku prospěchu dřeviny v rámci její údržby a ošetřování. **Pokud tedy je vydáno rozhodnutí o povolení ořezu dřeviny, je nutné jej považovat za nicotné (nulitní)**²⁰⁾ **správní rozhodnutí**, neboť bylo vydáno bez zákonného podkladu, a proto trpí tak závažnou vadou, že to způsobuje jeho neexistenci *ex tunc*. Správní orgán totiž při vydání takového rozhodnutí překročil své pravomoci v rozporu s čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, podle něhož lze státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.

De lege ferenda by přicházelo v úvahu zavedení povinnosti oznámit zásah do integrity dřeviny ve lhůtě např. 30 dnů před jeho provedením.

Nicotnost rozhodnutí může být způsobena i dalšími důvody. Nicotností správního rozhodnutí rozumíme takovou situaci, kdy správní akt vydaný správním orgánem v důsledku určité závažné vady není vůbec správním aktem, je tedy paak-

20) V podrobnostech viz: Skulová, S. a kol.: *Správní právo procesní*. Eurolex Bohemia s.r.o., Praha 2005, s. 173 a násled.

tem nezpůsobilým vyvolat žádné právní následky²¹⁾. Nicotným rozhodnutím nikomu nevznikne právo ani povinnost. Nicotnost nelze zhojit uplynutím času a lze ji tedy prohlásit kdykoliv. Nicotné (nulitní) rozhodnutí samozřejmě není závazné, neuplatní se ani presumpce jeho správnosti. Pokud by se důvod nicotnosti týkal jen některého z výroků (např. prvním výrokiem by nebyl povolen ořez stromu A a druhým pak kácení stromu B), byl by nulitním pouze výrok první.

Pojem nicotnost je definován v § 77 a § 78 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož je nicotné takové rozhodnutí, k jehož vydání nebyl správní orgán vůbec věcně příslušný. Nicotným rozhodnutím však nebude v případě, že správní rozhodnutí bylo vydáno nadřízeným správním orgánem. Nicotnost z důvodu absolutního nedostatku věcné příslušnosti zjišťuje a rozhodnutím prohlašuje správní orgán nadřízený správnímu orgánu, který nicotné správní rozhodnutí vydal. Nicotnost způsobují také vady rozhodnutí, v jejichž důsledku je rozhodnutí vnitřně rozporné nebo právně či fakticky neuskutečnitelné (např. uložení náhradní výsadby 10 ks dřevin ve věku 250 let), anebo jinými vadami, pro něž je ne-

21) Vedral, J.: *Správní řád: komentář*. Bova Polygon, Praha 2006, s. 450.

lze vůbec považovat za rozhodnutí správního orgánu. Nicotnost z těchto důvodů vyslovuje soud podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

Pokud se důvod nicotnosti týká jen některého výroku rozhodnutí nebo vedlejšího ustanovení výroku, je nicotná jen tato část, jestliže z povahy věci nevyplývá, že ji nelze oddělit od ostatního obsahu. Správní orgány prohlašují nicotnost z moci úřední, a to kdykoliv. Účastníci řízení, ve kterém bylo rozhodnutí vydáno, a ti, kteří jsou uvedeni v písemném vyhotovení rozhodnutí, včetně právního nástupce všech těchto osob, pokud by byli rozhodnutím vázáni, mohou dát podnět k prohlášení nicotnosti. Pokud však správní orgán neshledá důvody k zahájení řízení o prohlášení nicotnosti, sdělí tuto skutečnost s uvedením důvodů do 30 dnů podatelci. Proti rozhodnutí, jímž správní orgán prohlásil nicotnost, nelze podat odvolání. Jestliže správní orgán dojde k závěru, že jiný správní orgán učinil úkon, který je nicotným rozhodnutím, dá podnět správnímu orgánu příslušnému k prohlášení nicotnosti. Pokud se týče otázky dobré víry žadatele, je v případě nicotnosti správního rozhodnutí nutno jeho dobrou víru chránit.

Další problematika uváděná J. Jelínkovou se týká znaleckých **posudků**

či odborných vyjádření k ořezu dřevin. Je zřejmé, že znalec není ve většině případů s to zhodnotit stav stromu před ořezem, ale vzhledem ke své kvalifikaci by měl být a jistě také je schopen posoudit, zda ořezem došlo k poškození dřeviny. Přikláním se k závěru J. Jelínkové, že **požadavek, aby znalec jednoznačně zhodnotil stav dřeviny před zásahem, nelze vznášet.**

Ořez dřevin však může být předmětem závazného stanoviska. Podle § 14 odst. 1 a 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, také k úpravě kulturní památky nebo jejího prostředí vydává orgán státní památkové péče závazné stanovisko po předchozím písemném vyjádření odborné organizace státní památkové péče. Takovou úpravou prostředí může zajisté být i ošetřování dřevin spočívající v jejich ořezu²²⁾.

III.II. Princip péče

Podle § 7 odst. 2 věta první zákona o ochraně přírody je povinností vlastníků, tj. vlastníků pozemků, na nichž dřeviny rostou, či také movitých věcí – nádob, kořenáčů, v nichž jsou dřeviny zasazeny, **pečovat**

22) Knotek, J.: *Postup při odstraňování dřevin rostoucích mimo les v památkově chráněných územích*. Správní právo ročník XXXIX, 1/2006, MVČR, Praha 2006, s. 8.

o dřeviny včetně jejich udržování a ošetřování²³⁾. Plnění povinnosti vyplývající pro vlastníka přímo ze zákona nemůže orgán ochrany přírody žádným způsobem vynutit (*lex imperfecta*), neboť neplnění této povinnosti zákon nestihá žádnou sankcí²⁴⁾.

De lege ferenda by bylo možné uvažovat o zavedení skutkových podstat přestupků a jiných správních deliktů a stíhat tak neplnění těchto povinností. Vhodné by v tomto ohledu bylo rovněž blíže upřesnit samotný pojem péče. Po novele by věta první § 7 odst. 2 zákona o ochraně přírody mohla znít: „Péče o dřeviny, zejména jejich ošetřování a udržování, je povinností vlastníků a nájemců pozemků, na nichž tyto rostou.“

S danou problematikou souvisí **hodnocení provozní bezpečnosti stromů**, která, jak uvádí také J. Kolařík²⁵⁾, je nedílnou součástí péče

23) Povinnost pečovat o dřeviny však vyplývá také ze zvláštních právních předpisů, např. povinnost péče o kulturní památky je stanovena zákonem č. 20/1987, o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, povinnost péče o příslušenství pozemní komunikace zákonem č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů a povinnost péče o břehové porosty zákonem č. 254/2001 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů.

24) Pekárek, M. a kol.: *Zákon o ochraně přírody a krajiny a předpisy související*. Brno 2000

25) Kolařík, J. a kol.: *Péče o dřeviny rostoucí mimo les - II. ČSOP Vlašim, 2005, s. 205*

o dřeviny. Z povahy péče o dřeviny totiž vyplývá, že tato nesestává pouze z ořezu, ale také z činností preventivního charakteru spočívajících ve sledování zdravotního stavu stromu s ohledem na možný zlom větví, kmene, vývrát kmene anebo pád dřeviny. K vývrátům a zlomům může docházet buď předvídatelně, nebo naopak nepředvídatelně v důsledku působení vyšší moci. Za předvídatelná selhání, jako jsou zejména mechanická poškození, hniloby, dutiny, chyby ve větvení atd., nesou odpovědnost správci zeleně. V Německu soudy v těchto případech vyžadují vizuální kontrolu ze země (u starších alejových stromů dvakrát ročně, tj. jednou volistném stavu, jednou v bezlistém). S dostatkem znalostí a zkušeností, popřípadě technického vybavení, lze úspěšně předvídatelná selhání odhalit. Obtížněji však lze stanovit míru a dobu hrozícího nebezpečí.

Posuzování provozní bezpečnosti stromů

můžeme rozdělit do tří fází: (i) vizuální kontrola vitality a symptomů biomechanických defektů poškození (pokud nejsou podezřelé příznaky nalezeny, kontrola v této fázi končí), (ii) dochází k potvrzení zjištěných symptomů defektů, určuje se jejich rozsah, podrobněji se zkoumají, (iii) v závěrečné fázi pak stanovíme provozní bezpečnost stromu.

Ve fázi vizuální kontroly nedochází k poškození stromů, hodnocení je jednoduché a rychlé a ve většině případů postačující. Mezi symptomy možného zlomu patří zejména mechanické poškození, otevřené dutiny a k povrchu vystupující hniloby, plodnice dřevokazných hub, výtoky nebo vystupující dřevěný prach z trhlin v borce či ve dřevě, symptomy defektů vzniklé adaptivním růstem, nevhodné větvení, kdy při vidlicovitém větvení kmene ve tvaru „V“ (tlakové) je strom náchylnější k rozlomení více než ve tvaru „U“ (tahové). Symptomy možného vývrátu: nepříznivé umístění těžiště nadzemní části stromu, sektorální odumírání koruny, defektní kořenné náběhy apod.²⁶⁾ Jednou z metod hodnocení provozní bezpečnosti stromů je metoda SIA²⁷⁾.

V posledních letech byly vyvinuty přístrojové metody pro hodnocení provozní bezpečnosti stromů, protože vizuálním posouzením nelze vždy spolehlivě zhodnotit některé defekty. Jejich použití však nepřineslo kýžený výsledek. Pro úplnost lze ve zkratce uvést přehled těchto

26) V podrobnostech viz Pejchal, M., Lederer, J.: *Provozní bezpečnost stromů*. Zahrada – Park – Krajina, mimořádné číslo 1999, s. 22-25.

27) V podrobnostech viz Kolařík, J.: *Hodnocení provozní bezpečnosti stromů metodou SIA*. Zahrada – Park – Krajina 2/1998.

přístrojů a upozornit na ty, které poškozují stromy.

Přehled přístrojů²⁸⁾: a) analýza odebraných vzorků dřeva²⁹⁾ – provádí se pomocí Presslova nebozezu, při odběru vzorků v případě existence infekce uvnitř kmene dochází k rozsáhlým destrukcím, b) přístroje založené na principu rychlosti šíření zvuku: impulzní kladivo – nedestruktivní metoda, silvatest – nutnost destrukce kmene, arbosonic – nedestruktivní měření, c) přístroje měřící odpor proti postupu vrtáčku (penetrometry): densitomat – 400, resistograph, sibert DDD 200, – destruktivní postupy, d) přístroje měřící elektrický odpor dřeva: shigometer, vitamat – destruktivní postupy, e) přístroje pro tahové zkoušky: inklinometr³⁰⁾ – zcela nedestruktivní postup umožňující libovolný počet měření na jednom jedinci³¹⁾. V současnosti se také při hodnocení provozní bezpečnosti dřevin využívá kapesních počítačů a přijímačů signálu GPS.

Význam péče o dřeviny je zřejmý z příkladu břehových porostů.

V minulosti byly břehové porosty nesmyslně káceny a břehy zpevnovány betonem a kamenem místo vegetací. K nešetrnému kácení docházelo i u meliorací. Výsledkem takového „hospodaření“ mohou být zátopy a povodně. V současné době je všeobecným problémem bezkonceptní, ba dokonce žádná péče o břehové porosty³²⁾, která je do určité míry způsobena rovněž nedostatkem finančních prostředků. Zásah v břehových porostech se totiž obvykle provádí, až když nastane havarijní situace, zásah pak bývá často proveden velmi radikálním způsobem, což je předmětem sporu mezi orgány ochrany přírody a správci toků. Ze zkušeností získaných nejen při povodních v roce 2002 vyplývá, že vyššímu stavu vody odolávají lépe břehové porosty s přirozenou druhovou skladbou, věkově a pro-

32) Jedná se zejména o údržbu břehových porostů. Je třeba zdůraznit, že vodní toky jsou ze zákona významným krajinným prvkem a k zásahu, který by mohl vést k jeho poškození, ohrožení či dokonce zničení nebo oslabení jeho ekologicko-stabilizační funkce, je nezbytné opatřit si závazné stanovisko orgánu ochrany přírody. Tímto orgánem je u významného krajinného prvku ze zákona obecní úřad obce s rozšířenou působností, u registrovaných významných krajinných prvků u pověřeného obecního úřadu.

28) V podrobnostech viz Kolařík, J. a kol.: *Péče o dřeviny rostoucí mimo les – II.* ČSOP Vlašim, 2005, s. 205 a násl.

29) Kolařík, J.: *Kontrola provozní bezpečnosti stromů pomocí přístrojů.* Zahrada – Park – Krajina 4/1999, s. 10-11.

30) V podrobnostech viz Kolařík, J.: *Kontrola provozní bezpečnosti stromů pomocí přístrojů.* Zahrada – Park – Krajina 6/1999.

31) Kolařík, J.: *Kontrola provozní bezpečnosti stromů pomocí přístrojů.* Zahrada – Park – Krajina 5/1999, s. 14-15.

storově diferenciované a rovněž pravidelně udržované³³⁾.

Podle § 7 odst. 2 věta druhá zákona o ochraně přírody **při výskytu nákazy dřevin epidemickými či jinými vážnými chorobami může orgán ochrany přírody uložit vlastníkům provedení nezbytných zásahů, včetně pokácení dřevin.** Tento režim se vztahuje pouze na dřeviny rostoucí mimo les, nevztahuje se tudíž na dřeviny rostoucí na pozemcích určených k plnění funkcí lesa a na případy, kde se uplatní právní úprava přísnější, tedy u zvláště chráněných rostlin a památných stromů, či na případy dřevin chráněných podle zvláštních právních předpisů³⁴⁾. Ani plnění této povinnosti však nemohou příslušné orgány nijak vynutit.

Orgánům ochrany přírody, jimiž v tomto případě jsou obecní úřady s rozšířenou působností a správy národních parků či chráněných krajinných oblastí, je § 7 odst. 2 zákona o ochraně přírody dáno významné oprávnění, aktuální zejména v souvislosti se značným nárůstem výskytu tracheomykóz³⁵⁾. Stává se však, že

na základě znaleckého posudku (zjevně účelově vypracovaného) potvrzujícího nákazu či vážnou chorobu jsou pokáceny i naprosto zdravé stromy. Oprávněním se sleduje ochrana veřejného zájmu na zajištění prevence a ochrany na území státu i ochrana majetku všech subjektů. Uložení nezbytných zásahů má podobu správního rozhodnutí. Zákon neupravuje obdobnou povinnost dalších osob, typicky nájemníků, což lze rovněž považovat za nedostatek současné právní úpravy, snadno napravitelný drobnou novelizací zákona. Záleží tedy zatím na vlastníkovi, pokud na pozemku sám nehospodaří, zda si smlouvou upraví, aby nájemce s porosty hospodařil v souladu s výše uvedenými ustanoveními zákona o ochraně přírody a plnil tak vlastníkovy povinnosti. V souvislosti s tímto oprávněním orgánu ochrany přírody je diskutována otázka, zda by toto oprávnění nemělo příslušet spíše orgánu rostlinolékařské péče³⁶⁾.

De lege ferenda je však tento nedostatek snadno napravitelný drobnou novelizací zákona, např. níže uvedenou změnou dosavadního znění věty druhé § 7 odst. 2 zákona o ochraně přírody: „Při výskytu nákazy dřevin epidemickými či jinými

33) Vopálka, J.: *Přístup ministerstva životního prostředí k problematice povodní, Lesy a povodně.* Lesnická práce, Praha 2003, s. 9.

34) Prchalová J.: *Zákon o ochraně přírody a krajiny, NATURA 2000, komentář a prováděcí předpisy podle stavu k 1.1.2006.* Linde Praha, Praha 2006 s. 44.

35) Chorob rostlin způsobených některými druhy hub.

36) Míko, L. a kol.: *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář.* C.H. Beck, Praha 2005, s. 117.

jejich vážnými chorobami, může orgán ochrany přírody uložit vlastníkům a nájemcům pozemků, na nichž tyto rostou, provedení nezbytných zásahů, včetně pokácení dřevin.“

III.III. Princip povolovací a oznamovací

Ke kácení dřevin je podle § 8 zákona o ochraně přírody **zásadně nezbytné povolení** příslušného orgánu ochrany přírody, které má formu správního rozhodnutí. Řízení o povolení ke kácení dřevin rostoucích mimo les se zahajuje na žádost vlastníka pozemku či nájemce, ale i jiného oprávněného uživatele se souhlasem vlastníka pozemku. Náležitosti žádosti stanoví § 8 odst. 3 prováděcí vyhlášky. Žádost musí obsahovat jméno a adresu žadatele, doložení vlastnického či nájemního nebo užívatelského vztahu žadatele k pozemkům a k dřevinám rostoucím mimo les, specifikaci dřevin rostoucích mimo les, které mají být káceny, zejména jejich druh, počet a velikost plochy keřů včetně situačního zákresu, udání obvodu kmene stromu ve výšce 130 cm nad zemí a zdůvodnění žádosti.

Orgán ochrany přírody přihlíží v souladu s § 8 odst. 5 prováděcí vyhlášky při vydávání povolení ke kácení dřevin k tomu, aby tyto nebyly káceny v době jejich vegetačního kli-

du. Povolení lze vydat ze závažných důvodů po vyhodnocení funkčního a estetického významu dřevin. **Z výše uvedeného zákazu kácení dřevin připouští zákon tři výjimky, tj. možnosti kdy lze kácet bez povolení:**

(i) **Povolení ke kácení není třeba z důvodů** [§ 8 odst. 2 ZoOPK]:

- pěstebních, tzn. za účelem obnovy porostů nebo při provádění výchovné probírky,
- zdravotních,
- při výkonu oprávnění podle zvláštních předpisů.

Ve všech těchto případech však musí být kácení oznámeno písemně nejméně 15 dnů předem orgánu ochrany přírody, který by jinak kácení povoloval. Tento orgán pak může kácení, odporuje-li požadavkům na ochranu dřevin nebo rozsahu zvláštního oprávnění, pozastavit, omezit nebo zakázat.

(ii) **Povolení ke kácení dřevin** [§ 8 odst. 3 ZoOPK] **se rovněž nepožaduje na pozemcích ve vlastnictví fyzických osob**, jestliže tyto osoby pozemky užívají a jde-li o stromy se stanovenou velikostí, popř. jinou charakteristikou, tedy o stromy s obvodem do 80 cm měřeným ve výšce 130 cm nad zemí, případně o souvislé keřové porosty do celkové plochy 40 m² [§ 8 odst. 2 prováděcí vyhlášky], a tyto dřeviny současně nejsou významným krajinným prvkem [§ 3 písm. b) zákona

o ochraně přírody], za předpokladu, že jsou splněny ostatní podmínky stanovené jinými právními předpisy.

(iii) **Povolení není nutné ani v případech** [§ 8 odst. 4 ZoOPK], **kdy je stavem dřevin zřejmě a bezprostředně ohrožen život či zdraví nebo hrozí-li škoda značného rozsahu.** Jedná se o zvláštní ustanovení o krajní nouzi, kdy je oprávněn zasáhnout kdokoli a kdykoliv za podmínky nutného rozsahu opatření jím provedených. Původně zákon pojem škody nevymezoval a v praxi se proto používala definice obsažená v ustanovení § 89 odst. 14 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, kde byl upraven pojem obsahově blízký pojmu škoda značného rozsahu, tj. pojem značná škoda (ta představovala minimálně stonásobek nejnižší měsíční mzdy stanovené pro účely zákona nařízením vlády, tj. nejméně 200 000 Kč). Novela trestního zákona s účinností od 1. 1. 2002 způsob výpočtu škody způsobené trestným činem změnila a stanovila částky rozhodné pro tu kterou kategorii obecného hodnotícího pojmu přímo v trestním zákoně.

Tomu, kdo kácení provede, ukládá zákon povinnost **oznámit kácení** orgánu ochrany přírody, a to **do 15 dnů**

od jeho provedení. V případě, že fyzická osoba tuto povinnost nesplní, vystavuje se postihu za přestupek [§ 87 odst. 1 písm. e) ZoOPK]. Fyzické či právnické osoby při výkonu podnikatelské činnosti mohou být právně postiženy za správní delikt [§ 88 odst. 1 písm. h) ZoOPK]. Pokud se ukáže, že nebyly splněny podmínky stanovené zákonem pro případ nutného kácení stromu, postupuje se stejně jako by bylo káceno bez povolení a jedná se o přestupek podle § 87 odst. 2 písm. e), případně § 87 odst. 3 písm. d) zákona o ochraně přírody – došlo-li ke skácení skupiny dřevin, správní delikt podle § 88 odst. 1 písm. c) zákona o ochraně přírody.

III.IV. Princip náhradní výsadby a princip reparační

V souvislosti s povolením kácení dřevin obsahuje § 9 zákona o ochraně přírody **úpravu principu náhradní přiměřené výsadby**³⁷⁾ ke kompenzaci ekologické újmy, definované

37) Jako příklad náhradní výsadby uložené ve městě Příbrami lze uvést povinnost náhradní výsadby za pokácené jasan ztepilý v počtu 2ks s průměrem kmene ve výšce 130 cm nad zemí 20 a 25 cm. Povinnému bylo uloženo vysadit 17 ks dřevin, a to na pozemcích městské veřejné zeleně. Místo výsadby a složení dřevin bylo určeno městským sadovníkem. Informace získány na Městském úřadu v Příbrami.

v § 10 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů, vzniklé pokácením dřevin. Současně může orgán ochrany přírody **uložit následnou péči o dřeviny** po nezbytně nutnou dobu, nejvýše však po dobu 5 let. Nevýhodou tohoto ustanovení je fakultativnost uložení náhradní výsadby. Uložení tak zcela závisí na volném uvážení orgánu. Období výchovy dřeviny začíná po výsadbě a trvá v závislosti na životních formách dřevin 3-10 (15) let, přičemž u keřů je nejkratší 3-5 leté, u stromů podle druhu a typu sazenice je to 5-10 let³⁸⁾.

Náhradní výsadbu lze uložit výhradně žadateli o kácení. Způsob výsadby volí tedy žadatel sám, záleží tedy výlučně na žadateli, jakým způsobem příslušné dřeviny obstará a provede výsadbu. Lze předpokládat, že způsob obstarání dřeviny bude samozřejmě legální. Žadatel tedy může sám dřeviny vysadit nebo pověřit provedením výsadby jinou fyzickou či právnickou osobu. V praxi se již stalo, že žadatel, jemuž byla uložena náhradní výsadba, byl nucen orgánem ochrany přírody uhradit částku ve výši 8.500 Kč technickým službám dotčené obce s tím, že obstarání dřevin a jejich výsadba je ve všech případech zajišťována právě tímto způsobem a jiný způsob

možný není. V dané věci jednala obec protiprávně, zákon totiž neumožňuje v těchto případech uložit žadateli povinnost uhradit náklady spojené s provedením náhradní výsadby, natož konkrétní osobě.

V souvislosti s uvedeným protiprávním postupem by však bylo možné novelizovat § 9 zákona o ochraně přírody tak, aby orgán ochrany přírody mohl, resp. musel, vždy uložit provedení náhradní výsadby, tedy obligatorně, a současně i úhradu jejích nákladů, resp. také nákladů péče o vysázené rostliny. Obec by postupovala podle metodiky pro výpočet nákladů upravené vyhláškou a zajistila by provedení náhradní výsadby a péči o dřeviny. Nedostatkem tohoto ustanovení je právě zmíněná **fakultativnost ukládání náhradní výsadby.** Uložení povinnosti náhradní výsadby je pouze možností a její využití je výsledkem volného uvážení orgánu ochrany přírody.

Rozhodnutí o povolení ke kácení by bylo exekučním titulem a bylo by možno operativně dřeviny vysázet a poté vymáhat úhradu částky po žadateli. Neprovedení náhradní výsadby je přestupkem podle § 87 odst. 1 písm. h), popř. správním deliktem podle § 88 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně přírody.

Náhradní výsadba se ukládá zpravidla na pozemcích žadatele – vlastníka, na pozemcích, které ne-

38) Kolařík, J. a kol.: *Péče o dřeviny rostoucí mimo les – I.* Vlašim ČSOP, 2003, s. 95.

jsou ve vlastnictví žadatele o kácení, lze náhradní výsadbu uložit podle § 9 odst. 2 věta první zákona o ochraně přírody jen se souhlasem jejich vlastníka.

De lege ferenda by však bylo vhodné do právní úpravy zahrnout, respektive zpoplatnit také dobu péče o dřeviny, pouze však v případě, že by náhradní výsadba měla být realizována na pozemku ve vlastnictví obce. Úhradu obou položek by pak provedl žadatel o kácení. Rozhodnutí o uložení povinnosti uhradit náklady náhradní výsadby a náklady následné péče o dřeviny by samozřejmě bylo exekučním titulem. Konkrétní výsadbu a péči o dřeviny by zajistila sama obec.

Podle § 9 odst. 2 věta druhá zákona o ochraně přírody **jsou obce povinny vést přehled pozemků vhodných pro náhradní výsadbu ve svém územním obvodu po předběžném projednání s jejich vlastníkem.** Pokud je náhradní výsadba realizována na pozemku ve vlastnictví fyzické osoby, může být její účel zmařen tím, že tato osoba po uplynutí stanovené doby péče o porosty je vykácí v souladu s § 8 odst. 3 zákona o ochraně přírody. Orgán ochrany přírody by měl v rozhodnutí provedení náhradní výsadby specifikovat, aby bylo zřejmé, kdy a kde má být provedena, jaké druhy a jaký počet dřevin má být použit, a stanovit dobu péče o dřeviny. Provedení ná-

hradní výsadby nemůže být nahrazeno peněžitou platbou³⁹⁾. Předpokladem pro úspěšnost výsadby je samozřejmě kvalita vysazovaného stromu. Vnější kvalitu, tedy pevný bal úměrný stromu, nepoškozený vzpřímený kmen atd., můžeme posoudit na první pohled, pokud se týče vnitřní kvality dané způsobem, jakým byl strom pěstován ve školce, počtem přesazení, výživou a zálivkou, nezbyvá nám nic jiného, než se spolehnout na pověst dodavatele⁴⁰⁾.

V praxi se bohužel vyskytují i případy, ve kterých je náhradní výsadba uložena, ale její provedení již není zkontrolováno. V rámci ukládání náhradní výsadby může orgán ochrany přírody uložit následnou péči o dřeviny po nezbytně nutnou dobu (nejvýše však 5 let).

De lege ferenda lze uvažovat o tom, zda doba pěti let není příliš dlouhá a zda k zajištění zdravého růstu dřevin by nebylo vhodné ji případně zkrátit (např. na 2 roky) nebo by také bylo možné ukládat ve vhodných případech povinnost náhradní výsadby dřevin již vzrostlých (ne tedy odrostků, neboť malé stromky se snáze stanou obětí vandalismu), jejichž cena je sice vyšší,

39) Prchalová J.: *Zákon o ochraně přírody a krajiny a NATURA 2000, komentář a prováděcí předpisy podle stavu k 1.1.2006.* Linde Praha, Praha 2006, s. 49.

40) V podrobnostech viz Mráz, L.: *Krásy a užitek stromů.* Moderní obec 3/2000.

ale zato výsadba efektivnější. Ve výjimečných případech by bylo možné uložit místo náhradní výsadby přesazení stromu, který má být skácen (stromy lze přesazovat i ve vegetačním období) a stanovit přiměřenou dobu následné péče o přesazený strom. Přesazení stromu pochopitelně představuje násilný zásah do jeho vývoje (čím starší strom, tím větší riziko úhynu). Je nutno si uvědomit fyzickou, finanční (použití speciálních přístrojů) i časovou náročnost přesazování a nutnost následné péče o strom po dobu nejméně 3 let.

Rovněž by bylo možné stanovit obecnou dobu následné péče v rozmezí do dvou let a v určitých případech ji naopak prodloužit a stanovit zvláštní dobu následné péče, tedy i např. delšího trvání, než je tomu nyní (5 let). V těchto případech by bylo vhodnější upravit podrobnosti prováděcí vyhláškou. V úvahu by přicházelo ještě možné stanovení minimální doby trvání obecné následné péče.

Dalším významným ale dosud nefungujícím institutem je reparační princip ve formě **odvodů za kácení dřevin** (dále jen odvody) zakotvený v § 9 zákona o ochraně přírody, které řadíme mezi negativně stimulujiící nástroje ochrany přírody a krajiny⁴¹⁾. Odvod by byl povinen zaplatit

41) Borovičková, H.: *Ekonomické a kompenzační nástroje ochrany přírody a krajiny v České republice*. Ekologie a právo, 2/2005, Praha 2005, s. 15.

ten, jehož důvodem ke kácení dřevin by byla stavební činnost, nebo ten, komu by nebylo uloženo provedení náhradní výsadby. Jinak tedy platná právní úprava počítá s placením odvodů do rozpočtu obce. Ten kdo by kácel protiprávně, tj. bez povolení, by platil odvod do Státního fondu životního prostředí České republiky. Zákon o ochraně přírody předpokládá vydání speciálního zákona, který by měl stanovit výši odvodů a podmínky pro jejich ukládání nebo též prominutí jejich placení. Je třeba zdůraznit, že placení odvodů musí upravit zákon, nikoli jiný právní předpis nižší právní síly, neboť povinnosti lze uložit pouze na základě zákona.

De lege ferenda by bylo vhodné co nejdříve institut odvodů podrobně upravit, aby mohl být používán v praxi (tato právní úprava absentuje již od roku 1992), tzn. upravit způsob výpočtu odvodů s ohledem na druh, stáří a stav dřeviny, podmínky pro ukládání odvodů, kdy v určitých případech by orgán ochrany přírody byl povinen odvod uložit vždy (obligatorní ukládání odvodů), a ve výjimečných případech by pak mohl od jeho uložení buď zcela upustit, nebo neuložit odvod v plné výši. Výše odvodů by však měla být taková, aby se tyto nestaly pouze jakýmsi poplatkem za kácení. Z § 9 odst. 4 zákona o ochraně přírody pak vyplývá vztah ná-

hradní výsadby a zaplacení odvodu podle § 9 k ustanovení § 86 odst. 2 zákona o ochraně přírody. Provedení náhradní výsadby je nejen splněním povinnosti uložené orgánem ochrany přírody, ale též splněním povinnosti odstranit ekologickou újmu, stejně jako tomu je i u odvodu.

IV. Plantáže rychle rostoucích dřevin

V posledních letech dochází k novému jevu, a to k **zakládání plantáží⁴²⁾ rychle rostoucích dřevin pěstovaných pro energetické účely⁴³⁾** (porosty dřevin jako např. topol, bříza, vrba atp.). Lze předpokládat, že do budoucna počet těchto plantáží vzroste, resp. již nyní vzrůstá. Porosty těchto dřevin jsou v češtině nazývány nejčastěji výmladkové plan-

táže rychle rostoucích dřevin, popř. produktové plantáže, energetické plantáže či energetický les⁴⁴⁾. První výmladková plantáž rychle rostoucích dřevin byla v České republice založena roce 1994⁴⁵⁾. Výsadba rychle rostoucích dřevin je podporována dotacemi v souladu se zákonem č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů. Komplexní právní úprava týkající se rychle rostoucích dřevin však zatím chybí.

Plocha plantáží rychle rostoucích dřevin v České republice činí zatím kolem 100 ha⁴⁶⁾ (v roce 2005 to bylo 30-40 ha⁴⁷⁾). Tyto dřeviny jsou pěstovány účelově s krátkou dobou obmýtí. Na rozdíl od lesnických lignikultur topolů, sklizených po 20-30 letech růstu, jsou plantáže rychle rostoucích dřevin vysazené na zemědělských pozemcích sklizeny ve

42) Staněk, J.: *Věcný záměr nového lesního zákona má zpoždění*. Lesnická práce 10/2006, Praha 2006.

43) V příloze (Technické podrobnosti pro správu katastru) vyhlášky č. 26/2007 Sb., kterou se provádí zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů, (katastrální vyhláška) je upraven způsob využití pozemku nazvaného plantáž dřevin. Na pozemku je semenná plantáž, plantáž energetických dřevin, vánočních stromků, lignikultury apod.

44) Weger, J., Vlasák, P., Havlíčková, K.: *Shrnutí a vývoj situace výmladkových plantáží rychle rostoucích dřevin pro produkci biomasy v ČR a ve Švédsku*. Biom.cz [online]. 2004-05-03 [cit. 2007-08-13]. Dostupné z www: <<http://biom.cz/index.shtml?x=175306>>. ISSN: 1801-2655.

45) Tamtéž.

46) <http://www.veda.cz/article.do?articleId=42320>.

47) Weger, J., Vlasák P., Havlíčková, K.: *Shrnutí a vývoj situace výmladkových plantáží rychle rostoucích dřevin pro produkci biomasy v ČR a ve Švédsku*. Biom.cz [online]. 2004-05-03 [cit. 2007-08-13]. Dostupné z www: <<http://biom.cz/index.shtml?x=175306>>. ISSN: 1801-2655.

velmi krátké době obmýti, tzv. mini-rotaci, 3-7 let, kterou je možné opakovat několikrát po sobě bez nutnosti nové výsadby⁴⁸⁾.

Podle přílohy č. 1 vyhlášky Ministerstva životního prostředí České republiky č. 482/2005 Sb., o stanovení druhů, způsobu využití a parametrů biomasy při podpoře výroby elektřiny z biomasy, ve znění pozdějších předpisů, patří mezi druh biomasy, který je předmětem podpory podle zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů (zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů), také ve skupině č. 1 pod písm. b) uvedené cíleně pěstované energetické dřeviny, tj. dřeviny vypěstované mimo lesní půdu, jejichž hmota, vyjma asimilačních orgánů, je zcela využita k energetickým účelům a biopaliva z nich vyrobená. Pokud bude plantáž vysazena mimo pozemek určené k plnění funkcí lesa, bude se na dřeviny vztahovat § 7, 8 a 9 zákona o ochraně přírody, což je vzhledem k účelu vysazení nepraktické. Podle § 12 odst. 2 a 3 zákona o ochraně přírody je k činností, které by mohly snížit nebo změnit

krajinný ráz, anebo způsobit zničení, poškození nebo rušení stavu území parku nebo jeho části, nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody. Mezi takové činnosti můžeme zařadit i zakládání plantáží dřevin, zejména plantáží rychle rostoucích dřevin pro energetické využití.

Pokud plantáž bude vysazena na pozemcích určených k plnění funkcí lesa, nelze na pěstované porosty bez dalšího použít ustanovení zákona o lesích, neboť podle § 3 odst. 2 zákona o lesích **nejsou pozemky určenými k plnění funkcí lesa školky a plantáže lesních dřevin založené na pozemcích, které nejsou určeny k plnění funkcí lesa, pokud orgán státní správy lesů na návrh vlastníka nerozhodne jinak.** Za problematické považuji to, že nikde v zákoně o lesích není obsažena definice pojmu lesní dřeviny.

Pojem lesní dřeviny je možné ve smyslu zákona o lesích podle mého názoru tedy vykládat tak, že lesní dřevinou je jakákoliv dřevina rostoucí na pozemku určenému k plnění funkcí lesa, popř. mimo tento pozemek na plantáži lesních dřevin. Lesní dřevina může tedy být buď součástí lesa, pokud však poroste na plantáži lesních dřevin, součástí lesa nebude. Ve výše uvedeném smyslu pak není pojmově vyloučeno, aby lesní dřevina rostla také jinde než v lese.

48) Weger, J., Havlíčková, K.: *Zásady a pravidla pěstování rychle rostoucích dřevin (r.r.d.) ve velmi krátkém obmýti*. *Biom.cz* [online]. 2002-01-18 [cit. 2007-08-13]. Dostupné z [www.biom.cz](http://www.biom.cz/index.shtml?x=62071). ISSN: 1801-2655.

Lze se domnívat, že orgán státní správy lesů by nemohl postupovat podle § 3 odst. 4 zákona o lesích a plantáž rychle rostoucích dřevin prohlásit rozhodnutím na návrh vlastníka za pozemek určený k plnění funkcí lesa, neboť hlavní a výrazně převažující funkcí rychle rostoucích dřevin je funkce produkční a vzhledem ke krátké době obmýti nemohou rychle rostoucí dřeviny plnit další funkce v jejich obvyklém rozsahu. Zákon o lesích navíc v rámci úpravy týkající se obvyklého hospodaření v lesích s kácením v tak krátkých časových úsecích od vysazení v horizontu několika let nepočítá. J. Staněk považuje za možné řešení vytvořit samostatnou čtvrtou kategorii lesů se speciální úpravou zásad hospodaření. Tato kategorie by mohla být nazývána kategorií produkční, jak navrhuje V. Ferkl⁴⁹⁾, a byly by do ní zařazeny porosty charakteru plantáží lignikultur, vánočních stromků a dalších k produkčnímu účelu zakládáných porostů lesních dřevin.

De lege ferenda by bylo lze za vhodné považovat nevymezovat plantáže rychle rostoucích dřevin jako čtvrtou kategorii lesa, ale doplnit zákon o lesích o tuto speciální kategorii (nikoli kategorii lesa) v samostatném oddíle.

49) Ferkl, V.: *Příspěvek k úvahám o kategorizaci lesa a jejímu uplatňování*. *Lesnická práce* 3/2001.

V. Ochrana dřevin v rámci obecně závazných vyhlášek obcí.

Na základě zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o obcích“) mohou obce vydávat vyhlášky v samostatné působnosti [§ 35 odst. 2 zákona o obcích]. Zmocnění hlavního města Prahy k vydávání obecně závazných vyhlášek a nařízení vychází z § 44 odst. 3 písm. c) zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů⁵⁰⁾.

Samostatná působnost obcí je v zákonech uvedena jednak demonstrativním výčtem a jednak jako péče v územním obvodu obce v souladu s místními předpoklady a zvyklostmi o komplexní územní rozvoj, zejména o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojení potřeby ochrany a rozvoje zdravotních podmínek atd.. **Při vydávání obecně závazných vyhlášek se obce závazně řídí pouze ústavou a zákony.** Pokud jde o vydávání obecně závazných vyhlášek obcí, je zajímavý například **nález Ústavního soudu ze dne 22. března 2005 ve věci návrhu na zrušení obecně závazné vyhlášky města Prostějova č. 8/2003 o náhradách za ekologickou újmu**

50) Vaculová, K.: *Obecně závazná vyhláška hlavního města Prahy o ochraně veřejné zeleně č. 6/2001*. *Zahrada – Park – Krajina* 4/2001

při záboru veřejné zeleně v majetku města Prostějova⁵¹⁾. V dané věci Ústavní soud rozhodl tak, že zrušil obecně závaznou vyhlášku města Prostějova č. 8/2003 o náhradách za ekologickou újmu při záboru veřejné zeleně v majetku města Prostějova. Vyhláška se ruší pro rozpor s § 10 písm. c) zákona o obcích interpretovaným v souladu s čl. 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů.

Pro posouzení konformity vyhlášky s ústavními zákony a zákony Ústavní soud zpravidla volí test čtyř kroků (srov. nález sp. zn. Pl. ÚS 63/04 ze dne 22. 3. 2005, publikovaný pod č. 210/2005 Sb.), kdy (i) zkoumá pravomoc obce k vydání obecně závazné vyhlášky, (ii) posuzuje, zda obec při jejím vydání nejednala *ultra vires*, (iii) zda nezneužila svoji působnost a (iv) poměřuje obsah vyhlášky kritériem nerozumnosti (míněn je tím – nejen v posuzované věci – nerozumný postup obce při jí vykonávané normotvorbě). Závěry testu byly následující:

Ustanovením čl. 104 odst. 3 Ústavy ČR, podle kterého mohou zastupitelstva v mezích své působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky, byly obce nadány pravomocí vydávat obecně závazné vyhlášky.

51) Publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 210/2005 Sb.

Obec se při výkonu samostatné působnosti [ve smyslu § 35 odst. 1 zákona o obcích] řídí při vydávání obecně závazných vyhlášek zákonem. Tomuto zákonnému příkazu odpovídá vymezení věcných oblastí, v nichž je obec oprávněna originárně, tj. bez zákonného zmocnění v pravém smyslu, tvořit právo.

Zákon [§ 10 písm. c) zákona o obcích] sice obci svěřuje ukládání povinností na poli životního prostředí a veřejné zeleně, avšak obsah těchto povinností nelze stanovit tak, že se dostane do rozporu s kogentními zákonnými normami nebo s ústavním pořádkem.

Tím, že **napadená obecně závazná vyhláška zavedla, sice v rozsahu věcně vymezené samostatné působnosti obce, právní institut – poplatek, a přitom přehlédla, že jeho zavedení je vyhrazeno toliko zákonu**, dopustila se obec zneužití své věcně vymezené samostatné působnosti tak, že její výkon realizovala při současném opomenutí vzít v potaz příkaz plynoucí z ústavního pořádku, tj. z čl. 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod při aplikaci a interpretaci § 10 písm. c) zákona o obcích.

Dalším významným nálezem je Nález Ústavního soudu ze dne 19. září 2006⁵²⁾ ve věci návrhu na zrušení některých ustanovení obec-

52) http://www.judikatura.cz/cgi-bin/jus/aspi_lit_4?WVCNC+2686+jus-1

ně závazné vyhlášky města Kopřivnice č. 1/2004 o veřejné zeleni⁵³⁾ (publikovaný pod č. 520/2006 Sb.). V nálezu se uvádí: „Přezkum pravomoci obce vydávat obecně závazné vyhlášky (krok 1. testu) přirozeně nemůže spočívat v prosté konstataci Ústavního soudu, že dle čl. 104 odst. 3 Ústavy mohou zastupitelstva obcí v mezích své působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky, čili že tato pravomoc k originární normotvorbě mají ústavně zaručenou. V rámci přezkumu Ústavní soud zkoumá nejen existenci této pravo-

53) Výrok tohoto rozhodnutí zní: „I. Ustanovení čl. 3 odst. 1, čl. 4 odst. 2, 3, 4 a 5, čl. 5 odst. 1, 2, 3 a 4, čl. 6 odst. 1 a 2, čl. 7 odst. 2 věta druhá, odst. 3, 4, 5 a 6, čl. 8 odst. 3 a 4, čl. 9 odst. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 a 8, čl. 10 odst. 1 věta druhá, odst. 3 a odst. 4 písm. a), b), c), d), e), f), g) a h) a odst. 5 věta druhá, čl. 11 odst. 2 a 3, čl. 12 odst. 2, věty třetí úvodních ustanovení Přílohy č. 1, znějící „O zařazení ploch veřejné zeleně do příslušné kategorie – intenzitní třídy údržby – rozhoduje pověřený pracovník odboru životního prostředí a zemědělství (OŽP) Městského úřadu Kopřivnice na základě významu zeleně, potřeb a zkušeností“, v Příloze č. 1 pod nadpisem I. intenzitní třída údržby věty znějící „Sečení trávníku min. 5x ročně vhodným mechanizmem s okamžitou likvidací pokosené travní hmoty. První seč musí být provedena nejpozději do 31. 5., druhá do 30. 6., třetí do 31. 7., čtvrtá do 31. 8., pátá do 30. 9.“ a „Zdravotní řez 1x ročně a zmlazovací řez 1x za 3 roky, tvarovací řez min. 2x ročně. Bezpečnostní a zdravotní ořez stromů dle potřeby.“, v Příloze č. 1 pod nadpisem II. intenzitní třída údržby věty znějící „Vyhrazená zeleň – školní zahrady, za-

moci a to, zda tato byla vykonána formálně bez vad, ale také, zda při výkonu této pravomoci obec nevykročila z mezí jiných – též ústavně zaručených – kautel. Jinak řečeno, zda ústavně zaručená pravomoc obce vydávat obecně závazné vyhlášky je v konkrétním případě z hlediska jiných významově důležitějších ústavních principů vskutku použitelná, tedy existující. Zjistí-li Ústavní soud, že vydání vyhlášky bylo popřením kautel ústavnosti, postačí sama tato skutečnost k jejímu zrušení pro vykročení obce z existující pravomoci

hrady mateřských škol a jeslí, zeleň ve sportovních areálech a kolem kulturních a zdravotnických zařízení.“, „Sečení trávníku minimálně 3x ročně vhodným mechanizmem s okamžitou likvidací pokosené travní hmoty, nejpozději však do třetího kalendářního dne po provedeném kosení. První seč musí být provedena nejpozději do 31. 5., druhá do 31. 7., třetí do 30. 9.“ a „Zdravotní a zmlazovací řez 1x ročně. Bezpečnostní a zdravotní ořez stromů dle potřeby.“, v Příloze č. 1 pod nadpisem III. intenzitní třída údržby slov „Garáže Pod Bílou horou“ a věty znějící „Zeleň lesoparků, rekreačních lesů a zahrad, které většinou navazují na zeleň přilehlých částí města, prostory kolem garáží. Patří sem i ostatní zapojené porosty stromů.“, „Pokosení plochy vhodným mechanizmem min. 2x ročně. První seč musí být provedena do 15. 6., druhá do 30. 8. Bezpečnostní a zdravotní ořez dřevin dle potřeby“ obecně závazné vyhlášky města Kopřivnice č. 1/2004, o veřejné zeleni, se zrušují dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů. II. Ve zbytku se návrh zamítá“.

obecně závaznou vyhlášku vydat. Pod tímto zorným úhlem přezkumu nemohlo obstát ustanovení Přílohy 1, odst. 1, věty třetí, které určilo, že „O zařazení ploch veřejné zeleně do příslušné kategorie – intenzitní třídy údržby – rozhoduje pověřený pracovník odboru životního prostředí a zemědělství (OŽP) Městského úřadu Kopřivnice na základě významu zeleně, potřeb a zkušeností.“ Vyhláška v Příloze 1 rozdělila plochu území města Kopřivnice do tří intenzitních tříd údržby a stanovila nároky na minimální údržbu zeleně v té které kategorii. To, které plochy na území města se ve které intenzitní třídě nachází, město Kopřivnice stanovilo slovním popisem doplněným barevným vyznačením v mapové Příloze 4. „Zmocnění“ blíže neurčeného pracovníka odboru městského úřadu, aby bez jakýchkoliv pravidel rozhodl o zařazení ploch veřejné zeleně sám, tak představuje přenesení normotvorné pravomoci obce na jiný subjekt, což je v rozporu s čl. 104 odst. 3 Ústavy. Obecně závaznou vyhlášku, tedy i tu, kterou se novelizuje stávající (již existující) vyhláška, může v mezích své působnosti vydat pouze zastupitelstvo obce, nikoliv pracovník obecního úřadu či obce. Ustanovení Přílohy 1, odst. 1, věty třetí, v testu ústavnosti, kroku 1., jak byl shora vyložen, neobstálo“.

VI. Vztah zákona o ochraně přírody a dalších zákonů

Případným kolizím na úseku ochrany přírody a krajiny, resp. ochrany rostlinstva, by měl předejít § 90 odst. 4 zákona o ochraně přírody, v němž zákonodárce stanovil, že zákon a předpisy vydané k jeho provedení jsou zvláštními předpisy ve vztahu k předpisům o lesích, vodách, územním plánování a stavebním řádu, o ochraně nerostného bohatství, o ochraně zemědělského půdního fondu, myslivosti a rybářství. Při řešení konkrétní věci, dotýkající se ochrany přírody a krajiny, včetně odstraňování kácení dřevin, proto má právní úprava daná zákonem o ochraně přírody a krajiny přednost před zákony ostatními.

Sporným však zůstává, zda vůbec lze **vztah speciality zákona o ochraně přírody** a zejména ve vztahu k zákonu o lesích (a výše uvedeným právním předpisům), jichž se má použít subsidiárně, stanovit způsobem, jakým to zákonodárce učinil, tj. založit vztah speciality a subsidiarity právních předpisů zákonem. O vztah speciality jde totiž v tom případě, kdy určitý právní předpis upravuje takovou materii, která je obecně či obecněji upravena jiným právním předpisem. Tento vztah tedy vyplývá z porovnání obecnosti/konkrétnosti právních předpisů a vztahu obsahu předpisů, které se dané problematiky týkají. **Problematicke § 90 odst. 4 zá-**

kona o ochraně přírody se věnuje například M. Pekárek⁵⁴⁾.

M. Pekárek vychází z definice pojmů les a lesní porosty [§ 2 písm. a) a c) zákona o lesích], z nichž vyplývá, že les je tvořen lesními porosty – stromy a keři lesních dřevin, a prostředím těchto porostů. Součástí lesa jsou tedy nejen půda a lesní dřeviny, ale i další složky ekosystému lesa, tj. další rostliny tvořící bylinné patro lesa, vzduch, voda atd. Dále M. Pekárek vychází ze skutečnosti, že les je specifickou součástí přírody, jejíž ochrana je předmětem úpravy zákona o ochraně přírody a krajiny, neboť podstatnou část lesa představují lesní porosty a další rostliny. Lesem jako ekosystémem se zákon o lesích zabývá konkrétně, a to lesními dřevinami – pěstováním, těžbou a obnovou porostů a pozemků. Na další součásti lesa (prostředí lesních porostů) se vztahuje zákon o ochraně přírody. Při výkladu vztahu zákona o ochraně přírody k zákonu o lesích je nutné vycházet ze vztahu lesa k přírodě, tedy ze vztahu specifické

části k celku. Podle M. Pekárka je pak zákon o ochraně přírody předpisem obecným a zákon o lesích předpisem speciálním. Tento závěr však neplatí obecně, neboť ve vztahu k režimu zvláštní ochrany přírody a krajiny (ochrana územní, druhová, individuální) je zákon o ochraně přírody ve vztahu k zákonu o lesích předpisem speciálním.

K danému výkladu zaujal stanovisko také **M. Damohorský⁵⁵⁾**, který respektuje § 90 odst. 4 zákona o ochraně přírody, domnívá se však, že toto ustanovení neplatí bezvýjimečně. M. Damohorský shodně s M. Pekárkem uvádí, že předmět právní úpravy zákona o ochraně přírody je širší než v případě zákona o lesích. Zákon o lesích upravuje nakládání s každým lesem, tedy s lesem obecně, oproti tomu zákon o ochraně přírody se věnuje pouze lesům vybraným, resp. každému lesu pouze z pohledu ekologického, tedy lesu jako významnému krajinnému prvku. M. Damohorský se domnívá, že vztah obecnosti a speciality je nutné vždy dovozovat z logiky a povahy věci v každém jednotlivém předpisu, ba

⁵⁴⁾ Pekárek, M.: *Dvě úvahy k problematice právního režimu lesů, zejména v chráněných územích (se zvláštním zřetelem k lesům Národního parku Šumava)*. in Damohorský, M., Stejskal, V.: *Právní úprava ochrany lesa; Procesní právo ochrany životního prostředí*, sborník z mezinárodní česko-polsko-slovenské konference, Kašperské Hory [8.-11.9.] 2005, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakladatelství Vodnář, Praha 2005, s. 92 a násl.

⁵⁵⁾ Damohorský, M.: *Aktuální otázky lesního práva*. in Damohorský, M., Stejskal, V.: *Právní úprava ochrany lesa; Procesní právo ochrany životního prostředí*, sborník z mezinárodní česko-polsko-slovenské konference, Kašperské Hory [8.-11.9.] 2005, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakladatelství Vodnář, Praha 2005, s. 47.

dokonce v každém jednotlivém ustanovení, a nelze jej vykládat účelově ve vztahu ke konkrétní kauze⁵⁶⁾.

Snahou zákonodárce bylo § 90 odst. 4 zákona o ochraně přírody zřejmě usnadnit používání nového zákona v praxi. V souladu s názory M. Damohorského i M. Pekárka lze konstatovat, že v zákoně o ochraně přírody, jakož ani v jiných zákonech, by zákonodárce neměl tímto způsobem upravovat vztahy mezi zákony, resp. může existující vztah speciality a subsidiarity právních předpisů v konkrétní normě adresátu normy pouze připomenout, nemůže však tento vztah založit. Zákonodárce tak však již učinil, a to u materie ochrany přírody

56) Výše uvedenou problematikou se ve svém rozhodnutí zabýval také Krajský soud v Hradci Králové. V rozhodnutí ze dne 18.12.1998, sp.zn. 30 Ca 131/98, judikoval, že vlastníci (uživatelé) pozemků nemohou odstraňovat či kácet dřeviny jen na základě oprávnění daných jim speciálními právními předpisy, aniž by přitom zajistili soulad i s ostatními právními normami a s celým právním řádem. Případným kolizím na úseku ochrany přírody a krajiny předchází zákon o ochraně přírody [§ 90 odst. 4], v němž stanovil, že zákon a předpisy vydané k jeho provedení jsou zvláštními předpisy ve vztahu k předpisům o lesích, vodách, územním plánování a stavebním řádu, o ochraně nerostného bohatství, o ochraně zemědělského půdního fondu, myslivosti a rybářství. Při řešení konkrétní věci, dotýkající se ochrany přírody a krajiny, včetně odstraňování a kácení dřevin, má proto úprava daná zákonem o ochraně přírody přednost před zákony ostatními. Citováno dle ASPI.

a krajiny, která je sama o sobě dost složitá, a není tedy překvapením, že zákonodárce v tomto případě nedomyslel a ani vzhledem ke složitosti právní úpravy nemohl domyslet možná úskalí této úpravy. Vycházet je tedy třeba z toho, že zákon o ochraně přírody je zákonem speciálním k výše uvedeným zákonům. Toto pravidlo však nelze vykládat absolutně, neboť v praxi mohou vyvstat situace, kdy bude třeba se od tohoto výkladu odchýlit.

Závěrem snad již jen tato citace: „Právní úprava nakládání se dřevinami a jejich ochrany nikdy nebude a ani nemůže být vše zahrnující a úplně vyčerpávající. Praktický život přírodní i lidský je totiž natolik pestrý a nečekaný, že sebelepší právní norma nikdy nemůže na všechny tyto situace předem myslet. Jde tedy o to nacházet nejen právní řešení, ale vždy i morální cit a dendrologickou odbornost ve správném přístupu ke stromům“⁵⁷⁾.

JUDr. Eva Kášová, Ph.D.

Univerzita Karlova v Praze

Odbor pro studium a záležitosti studentů

57) Damohorský, M.: *Platná právní úprava ochrany dřevin a nakládání s nimi v České republice*. Strom pro život-život pro strom V/ Ochrana stromů při stavební činnosti, Sborník příspěvků z Národní arboristické konference a 5. mistrovství ČR ve stromolezectví konané 24.-26. srpna 2005 v Plzni, Vydala Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, občanské sdružení, Praha 2005, s. 23.